

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΚΑΙ Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Το Καλοκαίρι έφτασε με τα λογίων - λογίων καλά του, και όλοι περιμένουμε μέρα τη μέρα να πάμε για λίγο ή πολύ στο χωριό, να ξεκουραστούμε λίγο στον καθαρό αέρα μακριά από το νέφος των αστικών κέντρων, να διαβούμε ανάμεσα στα πανύψηλα έλατα και από το χωριό να απολαμβάνουμε την όμορφη τους και το δροσερό αεράκι που στέλνουν άφθονο, καθαρό και ωφέλιμο.

Έχει γίνει πλέον ανάγκη, φάρμακο, να ζήσει κανείς λίγο κοντά στα έλατα και στο χωριό που γεννήθηκε, που γεννήθηκαν οι παπούδες μας και οι γιαγιάδες μας και όλοι οι πρόγονοί μας. Να ανάψουμε ένα κεράκι στον τάφο που βρίσκονται και αναπαύονται όλοι οι δικοί μας.

Το καλοκαίρι λοιπόν από κάθε άλλη εποχή προσφέρεται για ξεκούραση αλλά και για εύλαβικό προσκύνημα στην Έκκλησία της Παναγίας που γιορτάζουμε τη χάρη της στις 23 Αυγούστου.

Αυτή τη μέρα όπου και να βρίσκεται κανείς θα θυμηθεί τη γιορτή της Παναγίας μας, και όλοι θα θέλουν να ζήσουν να τους αξιώνει κάθε χρόνο να πηγαινούν εύλαβικοί προσκυνητές.

Αλλά και όσοι δεν κατορθώσουν να πάνε και εκείνοι Ζητούν από την Παναγιά να τους αξιώσει του χρόνου να μπορέσουν να πάνε, να προσκυνήσουν τη χάρη της και να γλεντήσουν στο πανηγύρι.

Και δεν αποτελεί μόνον έντονη νοσταλγία να πάει κανείς στο χωριό από αυτούς που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εκεί, αλλά και τα παιδιά μας, που δεν γεννήθηκαν εκεί και αυτά έστω και μία φορά να πήγαν, δέθηκαν με τη γενέτειρά μας και θέλουν και αυτά να πάνε να ξεκουραστούν, να προσκυνήσουν την Παναγιά και να γλεντήσουν στο πανηγύρι.

Εμπρός λοιπόν να παρακάμψουμε τα εμπόδια και να συναθροιστούμε όλοι στον Κοτρώντισο και στο άσυγκριτο πανηγύρι του χωριού μας, να είδοθούμε και να ξαναζήσουμε στιγμές αξέχαστες και απεριγράπτες.

Η επίσκεψή μας στο χωριό θα είναι λυτρωτικό προσκύνημα και απαραίτητο αναβάπτισμα.

Ας γίνουμε περισσότεροι πανηγυριώτες στο Νεχώρι έφ'ετος.

Πάσχα στο χωριό μας

Απρίλης 1981.

Είναι αλήθεια πως όσοι συγχωριανοί μας μπορούν να 'ρχονται Πάσχα στο χωριό νοιώθουν μία τόσο ξεχωριστή απόλαυση που είναι δύσκολο να τη βρουν σε οποιοδήποτε άλλο μέρος. Γι' αυτό είμαστε σίγουροι ότι κι έφ'ετος όσοι ήταν τυχεροί να κάνουν Πάσχα στο χωριό έμειναν ευχαριστημένοι. Από τη Μ. Πέμπτη το χωριό μας πλημμύρισε από την παρουσία πολλών που έφταναν με κάθε μέσο από την Αθήνα, τη Λαμία, την Πάτρα και το Αγρίνιο.

Με κατανύξη παρακολούθησαν ιδιαίτερα τη θεία Λειτουργία κι έψαλαν το «Χριστός Ανέστη» στο προαύλιο της εκκλησίας μας τη νύχτα της Αναστάσεως. Μια νύχτα που νόμιζες πως οι Αναστάσιμες ψαλμωδίες ανέβαιναν ολόγεια στον ουρανό σαν ευχαριστία στον Ύψιστο για τη χαρμόσυνη μέρα και τη χαρούμενη φύση.

Σαν τελείωσε η Αναστάσιμη Λειτουργία κι ύστερα από τη νόστιμη μαγειρίτσα όλοι βρίσκονταν στο πόδι. Μόλις έφεξε έπρεπε να ετοιμαστεί η φωτιά για το ψήσιμο. Παρέες —παρέες θα ψήσουν τ' αρνιά τους.

Η μεγαλύτερη παρέα από τους συγχωριανούς συγκεντρώθηκε στο χώρο του Πάρκινγκ. Κάτω από ένα καταγάλανο ούρανο και φωτοπλημμυρισμένη ατμόσφαιρα με φόντο τις

άντικρινες δουνοπλαγιές του Καρφοπεταλιά και με σιγόντο το σιγανοφιθύρισμα της ανοιξιάτικης αύρας που φιλτραρισμένη από τις έλατοσκέπαστες δουνοκορφές ανέβαινε ο πυρετός της προετοιμασίας. Η αγωνία κορυφωνόταν αν ή φωτιά θα πετύχει γιατί ο έμπειρος έλεπε, κι' ή φωτιά είναι δύσκολη δουλειά και θέλει αρκετή τέχνη. Δεν λείπουν και τ' άθωα πειράγματα. Τέλος πάντων οι πιο ειδικοί μ' ένα χοντρό ραβδί χτυπούν αδιάκοπα τη φλογερή πυραμίδα από τα κλήματα και τις πουρνάρες ενώ άλλοι τη ραντίζουν με νερό για να γίνει ή απαιτούμενη θράκα.

Η φωτιά είναι πιά έτοιμη. Αρχίζουν να φέρνουν τα σουβλισμένα αρνιά, που έφτασαν τα 16. Η ύποδοξη που τους γίνεται είναι ανάλογη με την ποιοτική τους εμφάνιση. Τ' άδύνατα τα υποδέχονται με είρωνικό θαυμασμό «Τί είναι αυτό! Θα σπάσει ή σουβλά από το βάρος του!» Κι' άλλα παρόμοια.

Οι μεζέδες, τα πασχαλινά κόκκινα αυγά και το άγνθ κοκκινέλι στέλνονται συνέχεια απ' τα σπίτια. Η κνίσσα από τα ροδιασμένα αρνιά πλημμυρίζει τώρα τον αέρα.

Μεσημέρι. Όποιο απ' τ' αρνιά είχε την άτυχία να ψηθεί νωρίτερα μπαίνει στο μάτι. Τελικά όλα δγαί-

● Συνέχεια στη 2η σελίδα

ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Δεν έχω σκοπό να κάνω ρεπορτάζ για τη φετεινή εκδρομή του Συλλόγου μας στο μοναστήρι της Δαμάστας. Απλώς ήθελα να εκφράσω με λίγα λόγια μερικές εντυπώσεις και συναισθήματα για κείνη την εκδρομή, που ήταν διαφορετική απ' τις άλλες. Ήταν πετυχημένη, δεν γίνεται λόγος, με συμμετοχή, με κέφι, με καλή διάθεση, όπως και οι προηγούμενες. Το καινούργιο στοιχείο ήταν κάτι που μάλλον ήρθε απρόσμενα κι όχι νομίζω, άπολυτα προγραμματισμένο. Ήταν ή συνάντηση των γηγενών με τους Αθηναίους και Λαμιώτες «Νεχωρίτες». Αυτή ή πρώτη συνάντηση ψηλά στο ήσυχο Μοναστήρι σου έδινε την εντύπωση ότι βρίσκεσαι σε έδαφος Νεχωρίτικο, ήταν πράγματι μια εκπληξη. Ήταν ένα ευχάριστο ξάφνιασμα αυτό το πρώτο συναντήματα εκεί. Και ή παραμονή μας, έστω για λίγες ώρες, που κράτησε, επίσης ευχάριστη.

Σε ένα όμορφο και γνήσια Ρουμελιώτικο τοπίο, νοιώσαμε σαν στον τόπο μας. Σε τούτο βοήθησε και το ότι είμαστε σχεδόν οι αποκλειστικοί εκδρομείς, κι έτσι καθώς στρώσαμε για φαγητό κοντά παρέες —παρέες, φαινόμαστε και είμαστε ένα σύνολο.

Από το χωριό ήρθαν όλα τα προϊόντα και φαγητά με την σφραγίδα της γνησιότητας και της παράδοσης. Από το ταίπουργο, το ψωμί, το τυρί, πίτες, κρασί μέχρι μπαμπανάτσες και ή έκπληξη —για μένα τουλάχιστο— το ξυνόγαλο!!!

Εφεφ'αν όλα αυτά τα δώρα και «καλούδια» όχι μόνο να μας ευχαρίστησουν, αλλά να μας θυμίσουν ή καλύτερα να μας προκαλέσουν: βλέπετε τί χάνετε;.

Και για κείνη πάλι την άλόχερη διάθεση αναψυκτικών, μπίρας, γλυκών, ακόμα και γιασούρης, από τον πάντα φιλόξενο, αλλά αυτή τη φορά το παράκανε —Κώστα Καραγιάννη—, τί να πει κανείς! Η δικαιοσύνη του, ότι βρισκόμαστε στα «χωρικά του ύδατα» δεν μπορεί να σταθεί άπολυτα, γιατί είχαμε περάσει τα 12 μίλια, έστω και ναυτικά! Ο χώρος Ίερός, όπως πρέπει

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας είναι υποχρεωμένο να ευχαριστήσει και από τη στήλη αυτή τον συγχωριανό μας κ. Κων. Ν. Καραγιάννη, διότι εκτός της συμμετοχής του στη φετεινή εκδρομή του Συλλόγου μας, προσέφερε σε όλους τους χωριανούς μας διάφορα ποτά—αναψυκτικά και γλυκά στο χώρο της εκδρομής, αλλά και κατά την επιστροφή και στάση στον Άγιο Κωνσταντίνο—Λοκρίδος προσέφερε και πάλι προς όλους τους χωριανούς μας αναψυκτικά κ.λπ. κεράσματα.

Είναι άξιος συγχαρητηρίων και ευχαριστηρίων για την προσφορά αυτή, διότι δείχνει το μέγεθος της αγάπης του προς τους συγχωριανούς μας.

Βέβαια αυτή την προσφορά με μικρότερο βαθμό την επαναλαμβάνει τακτικά σε όλους τους χωριανούς μας που περνάνε από εκεί.

να είναι κάθε χώρος γύρω από ένα Μοναστήρι, δεν προσφερόταν για γλέντια με μουσικά όργανα ή σύγχρονα τεχνικά μέσα. Άλλωστε το απαγόρευε ή ταμπέλα στην είσοδο. Όμως έτσι που βρεθήκαμε ίσως ξεχαστήκαμε, ίσως νομίσουμε ότι βρισκόμαστε σε ξωκλήσι δικό μας, ως πούμε της Αγίας Παρασκευής, και ήρθε σαν επακόλουθο το μεράκι, να πιάσουμε τραγούδια. Τραγούδια όμως παλιά, καϊμού και αγάπης, τραγούδια τόσο γνήσια του λαού και της παράδοσης, ώστε ή Ήγουμένη που έβλεπε να παραβιάζεται μεν ή απαγόρευση, αλλά κατά τρόπο που δεν προσέβαλε το χώρο, να πει,

«Αυτά μοιάζουν με ψαλμωδίες». Κι έτσι αντήχησε ή πλαγιά απ' τη Μαλάμω, τη Παπαδούλα, το Γιάννη—Γιαννάκη κι άλλα.

Κι όταν ήρθε ή ώρα να γυρίσουμε ο καθένας στον τόπο του, φώναζε με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Η φετεινή εκδρομή ήταν κάτι διαφορετικό από τις άλλες. Δεν ήταν απλώς μία ευκαιρία για διασκέδαση μόνο, ήταν μια ωάομη έκφραση της Νεχωρίτικης συναδέλφωσης και αγάπης, ήταν αυτό που είπε κάποιος μη Νεχωρίτης «Πώς μαζεύονται από παντού αυτοί οι Νεχωρίτες»!

Π.Β.

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

● Στις 5 Απριλίου 1981, ημέρα απογραφής του πληθυσμού σ' όλη την Ελλάδα πήγαν στο χωριό πολλοί συγχωριανοί μας από την Αθήνα, τη Λαμία και την Πάτρα και με την παρουσία τους ένισχυσαν, σε αριθμό, τους κατοίκους της Κοινότητάς μας.

● Το τμήμα του έσωτερικού δρόμου του χωριού από τη θρύση Κουβελά μέχρι του Σκεπαρνιά έγινε καλντερίμι. Πολύ καλό.

● Επίσης όλος ο χώρος στου Κατσαούνη τη θρύση διαρρυθμίστηκε και στο κάτω μέρος τοποθετήθηκαν και τα παγκάκια που δώρησε ο Σύλλογος στην Κοινότητα.

● Όπως θα γνωρίζετε τη γραμμή Θέρμου Νεχωρίου την πήρε το ΚΤΕΛ και ο συγχωριανός μας Αποστόλος Κρανιάς τοποθετήθηκε στο ΚΤΕΛ. Κερκύρας.

● Στο Λεοφωρείο του ΚΤΕΛ της γραμμής - Θέρμου Νεχωρίου τοποθετήθηκε οδηγός ο συγχωριανός μας Κωνσταντίνος Δ. Παπακώστας.

Η συγκοινωνία πραγματοποιείται

κάθε μέρα, εκτός από το Σάββατο-κύριακο.

● Στις 28 Ιουνίου ημέρα Κυριακή, έγινε στο χωριό το έτήσιο μνημόσυνο του άειμνήστου Αρχιμ. Χρήστου Μέρμηγκα.

● Στις 15 Ιουνίου 1981 έγινε στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού μας ή γιορτή για τη λήξη των μαθημάτων. Στο Σχολείο μαζεύτηκε όλο το χωριό να παρακολουθήσει τη γιορτή και να χειροκροτήσει τους μαθητές που απέγγειλαν ποιήματα, έπαιξαν διάφορα σκέτες και τραγούδησαν σχολικά τραγούδια. Στο τέλος της γιορτής μίλησε ο Διευθυντής του Σχολείου κ. Αντώνιος Μασγάλας και ο έπίτιμος Διευθυντής του Σχολείου συνταξιούχος Δάσκαλος, κ. Χρήστος Παπανικολάου επέδωσε τα Ένδεικτικά και τα Απολυτήρια στους μαθητές και μοίρασε χρηματικά βραβεία εξ όνόματος πολλών συγχωριανών.

Ο Σύλλογός μας, αντί δώρου, πρόσφερε και στους 19 μαθητές από 200 δρχ. στον καθένα και τους εύχθηκε καλή πρόοδο.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΙΕΡΕΑ

Την Πέμπτη 6 Ιουνίου 1981, στον Ίερό Ναό Αγ. Παρασκευής Ναυπάκτου χειροτονήθηκε στο βαθμό του προσβυτέρου, από το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνό, ο συγχωριανός μας Ίεροδιάκονος κ. Νικόλαος Μασγάλας και τοποθετήθηκε εφημέριος στην Αράχωβα.

Στην χειροτονία του πήγαν πολλοί χωριανοί μας από το χωριό και την

Αθήνα για να του φωνάξουν το καθιερωμένο «Αξιος».

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας συγχαίρει και εύχεται στο νέο Λευίτη έπιτυχία στο ύψιστο λειτουργήμα της Ίερωσύνης.

Τέλος το Συμβούλιο εκφράζει την εύχη να προσφέρει ο χειροτονηθείς εν καιρώ τις υπηρεσίες του εφημερίου και στο χωριό μας.

ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΝΕΧΩΡΙΤΕΣ

Ο Σύλλογος βοηθά το χωριό, διατηρεί τη σύμφιξη των σχέσεων των άπανταχού συγχωριανών, τρέχει στους άσθενείς, παρευρίσκεται σε ευχάριστες και δυσάρεστες περιπτώσεις των συγχωριανών και καλλιεργεί την αγάπη των Νεχωριτών.

Εάν πιστεύεις και συ στα άνωτέρω, γράψου μέλος του Συλλόγου σου, για ήθική και υλική συμπαράσταση. Ο Σύλλογος είναι πάντα κοντά στους Νεχωρίτες, ως έρθουν και αυτοί κοντά του.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Στην Αθήνα αρραβωνιάστηκε ο κ. Χρήστος Σπ. Μάλλιος με την Δίδα Φωτεινή Γαβαλετάκη.

ΓΑΜΟΙ

Στο Αργίριο παντρεύτηκε ο Αθανάσιος Γ. Τσιτζέλης μετά της Δίδος Αμαλίας Τσικριτιά.

Στην Αθήνα παντρεύτηκαν οι:
α) Κατερίνα Ν. Παπανικολάου μετά του κ. Αριστοβούλου Πάρρη.
β) Βασιλική Αθ. Καλαθά μετά του κ. Θεοδώρου Γαζή.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στη Λαμία γέννησε αγόρι η κ. Βασιλική Νικ. Καλαθά.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στο Θέρμο Τριχωνίδος ο κ. Φώτιος Τριανταφύλλης βάπτισε το παιδί του κ. Αλεξάνδρου Αν. Παπαλέξη ονομάσας αυτό Αντώνιο.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Αντίρριο — Ναυπακτίας ο Νικόλαος Παπαμιχαήλ. (σύζυγος της κ. Λιλικας Δ. Ντούζου).

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Κων)τίνος Ν. Καραγιώργος.

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Ηρακλής Κώτσας.

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Ναύπακτο ο συνταξιούχος εκπαιδευτικός Χρήστος Κουτσοσπύρος (πεθερός Ν. Μπαζιζώνη).

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Τασία Ηρακλή Κωτσάλου.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Για την έκδοση της εφημερίδας μας λάβαμε τα παρακάτω ποσά:

Απ' το έσωτερικό

	Δρχ.
Κολοκύθας Κων)τίνος (Τσέλιος)	1800
Καραγιάννης Απόστολος Κ.	1000
Τσώλης Ιωάννης	500
Καπράνης Έμμανουήλ (Γαμπρός Ι. Τσώλη)	500
Κακονίκου Αικατερίνη (Σπανού Κ.)	1000
Σακελίας Κούλα	1000
Χαραλαμπίδης Χρήστος	300
Ζοφλερού Σπυριδούλα (Γ. Αλπογιάννη)	500
Σγάγια Κούλα Απ.	200
Φλέγκας Δημήτριος	700
Κουρμπέλη—Λάππα Κυριακή	500
Μαύρος Γεώργιος	400

Απ' το εξωτερικό

	Δολλ.
Πανάγος Γεώργιος Π.	20
Μπαλαφούτας Θεόδωρος	10
Μάλλιος Ιωάννης Θ.	20
Μάλλιος Δημήτριος Θ.	30
Πανάγος Γεώργιος Εύθ.	10
Αυγερίου Γιαννούλα (Δ. Παπακώστα)	10
Ζηνέλης Γεώργιος	20
Ζηνέλης Κων)νος του Γ.	20
Βοτσώλη Τασία (Ζηνέλη Γ.)	10
	Δρχ.
Γιάνναρης Κων)νος Α.	2.500
Παπουτσης Δημήτριος Κ.	1500
Μπαμπανικά Κατίνα (Ιωάν. Μάλλιου)	1000

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Η κ. Λιλίκα Ντούζου—Παπαμι-

Κοινωνική Ζωή

χαήλ στη μνήμη του συζύγου της Νίκου πρόσφερε 3.000 δρχ.

Η κ. Κική Ντούζου—Χατζηνικολάου στη μνήμη του Νίκου Παπαμιχαήλ πρόσφερε 1.500 δρχ.

Οι αδελφοί Φλώρου στη μνήμη του Ηρακλή Κώτσας πρόσφεραν 1500 δρχ.

Οι κ. κ. Κων)τίνος και Αλέκος Φλώρος στη μνήμη Νίκου Παπαμιχαήλ πρόσφεραν 1.000 δρχ.

Ο κ. και η κ. Αναστασία Μάρρου για την ψυχή του παιδιού τους Κων)τίνου, πρόσφεραν 1000 δρχ.

Επίσης προσέφερε έκτακτη προσφορά στο Σύλλογό μας έκ δρχ. 3000 ο κ. Δημήτριος Γ. Αλπογιάννης.

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Με ενέργειες του κ. Ιωάννου Αθ. Παπακωνσταντίνου ο Σύλλογός μας επιχορηγήθηκε από τα Κρατικά Λαχεία με το ποσό των 30.000 δρχ.

Το Δ.Σ. εκφράζει τις ευχαριστίες του.

ΑΦΙΞΕΙΣ

Ήρθαν απ' την Αμερική: Ο κ. και η κ. Αποστόλου Γιάνναρη.

Ο κ. Αντώνιος Παπακώστας και ο γιός του Δημήτριος.

Ο κ. Δημήτριος Κ. Παπουτσης.

Ο κ. Αναστάσιος Κ. Μάρρος.

Ο κ. και η κ. Θεοδώρου Μπαλαφούτα.

Ο κ. και η κ. Γεωργίου Ζηνέλη.

Ο κ. και η κ. Χρήστου Καλαθά.

Η κ. Ντούλα Θεολόγη.

Πήγαν στην Αμερική: Η κ. Ειρήνη Φ. Μέμμου.

Η κ. Φούλα Ι. Κωνσταντινίδη (Τσέλιου).

Η κ. Κούλα Φ. Σακελίας.

Η κ. Ευαγγελία Εύθ. Πλάκα.

ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ

Ο κ. Δημήτριος Ι. Καρανδρίκας, υπάλληλος της Τράπεζας Πίστεις, προήχθη στο βαθμό του Τμηματάρχου Β'.

Ο κ. Παύλος Β. Φούρλας προήχθη στο βαθμό του Ταγματάρχου Χωροφυλακής και τοποθετήθηκε Διοικητής στο Αστυνομικό Τμήμα Πύργου Ηλείας.

Τους ευχόμαστε θερμά συγχαρητήρια.

ΠΕΝΘΗ

Στις 18 Απριλίου 1981 πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Αντίρριο Ναυπακτίας ο Νίκος Παπαμιχαήλ, σύζυγος της Λιλικας Δ. Ντούζου.

Ο Νίκος Παπαμιχαήλ γεννήθηκε στο Αντίρριο Ναυπακτίας το 1935. Μετά το Δημοτικό Σχολείο τελείωσε το Γυμνάσιο Ναυπάκτου και στη συνέχεια φοίτησε σε πολλές Τεχνικές Ανώτερες Σχολές και πήρε εκτός των άλλων πτυχίων και το δίπλωμα του Τεχνολόγου Καθηγητού. Δίδαξε συγχρόνως και στη Σι-δτανειδίο Τεχνική Σχολή.

Υπηρέτησε στον Ο.Τ.Ε. και διετέλεσε Διευθυντής του Γραφείου του Γενικού Γραμματέως της Βουλής το 1965—1966.

Το 1967 παντρεύτηκε την Λιλίκα Ντούζου και σε λίγο δραστηριοποι-

είται στο ελεύθερο επάγγελμα όπου επιτυγχάνει σαν ελεύθερος επαγγελματίας.

Ο Νίκος Παπαμιχαήλ αγαπά τη μάθηση και την εργασία και βαδίζει συνεχώς από επιτυχία σε επιτυχία.

Δυστυχώς όμως στο ζηνίθ της δημιουργίας του ή επάρατη αρρώστια μάς τον πήρε νεώτατο από κοντά μας.

Με τον γάμο του με την συγχωριανή μας Λιλίκα Ντούζου, αγαπάει το Νεχώρι πιδό πολύ από το δικό του χωριό. Αγαπάει τους Νεχωρίτες, δεν περνάει χρόνος που να μην έρθει στο χωριό μας να το δει, να δει τους χωριανούς και να αναπνεύσει αέρα έλατσιο.

Γίνεται μέλος του Συλλόγου μας και εκλέγεται και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και προσφέρει από τη θέση αυτή τις υπηρεσίες του στο Σύλλογο και στο χωριό μας.

Βλέποντας τη δημιουργική δράση του Συλλόγου μας αναδιδώνει το Σύλλογο Αντιρριωτών Ναυπακτίας στην Αθήνα και εκλέγεται Πρόεδρος αυτού.

Αλλά η αγάπη του για το Νεχώρι είναι πολύ μεγάλη. Στο κρεβάτι του πόνου σ' όσους τον επισκέφθηκαν έλεγε «Θά γίνω καλά να ξαναδώ το Νεχώρι, τις πηγές του, τ' αλημστά τα πανώρια έλατα»;

Πολλά μπορούν να γραφούν για τον Νίκο Παπαμιχαήλ θά άρκεστω σε αυτά τα λίγα και τονίζω ότι όλοι θά τον θυμόμαστε για πάντα.

ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ.

Κ. ΜΑΝΤΗΣ

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

1ον.

ΠΡΑΞΗ 201.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση, μετά από προφορική πρόσκληση του Προέδρου σήμερα 18 Απριλίου 1981, ημέρα Σάββατο, όπου πληροφορήθηκε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, μέλους του Συλλόγου μας, χρηματίσαςτος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, και αφού έλαβε υπόψη τη δράση και την αγάπη του για το Σύλλογο και το χωριό μας:

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΟΜΟΦΩΝΑ

1) Να παρακολουθήσει την κηδείαν του και να εκφωνήσει επικήδειο λόγο εκπρόσωπος του Δ.Σ.

2) Να καταθέσει στέφανο στη σορό του.

3) Να συλλυπηθεί τη γυναίκα του και τα παιδιά του.

4) Αντίγραφο του παρόντος ψηφίσματος να δημοσιευθεί στο ενημερωτικό φυλλάδιο του Συλλόγου «Ο ΝΕΧΩΡΙΤΗΣ».

Το ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ο Πρόεδρος Κ. ΜΑΝΤΗΣ

Ο Γεν. Γραμματέας Ν. Κ. ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Τα Μέλη Ν. ΜΠΑΖΙΩΝΗΣ

Σ. ΠΛΑΚΑΣ

Δ. ΤΣΟΛΚΑ

Κ. ΦΛΩΡΟΣ

Ξ. ΖΩΗ

Την κηδεία του αείμνηστου Νίκου Παπαμιχαήλ που έγινε στο Αντίρριο Ναυπακτίας παρακολούθησαν πολλοί συγχωριανοί μας από την Αθήνα, την Πάτρα, το Αργίριο τη Ναύπακτο και τον Άγιο Κων)τίνο Λοκρίδος καθώς και αντιπροσωπεία του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου μας.

Το νεκρό αποχαιρέτησε ο Πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Κων)τίνος Μάντης με τα παρακάτω λόγια:

Αγαπητέ μας Νίκο.

Έκ μέρους του Συλλόγου Νεχωριτών Ναυπακτίας, που έδρευε στην Αθήνα στέκομαι μπροστά στη σεπτή σου σορό για να σου άπνευσω τον τελευταίο μας χαιρετισμό.

Η μεγάλη μας θλίψη από τον πρόωρο θάνατό σου, δεν μάς αφήνει περιθώρια, αυτή τη στιγμή, να πούμε πολλά για τη Ρουμελιώτικη λεβεντιά σου, για τον άκέραιο χαρακτήρα σου, για την αγνότητα της ψυχής σου, για την αγάπη σου έναντι όλων των συγγενών και φίλων σου, και για όλες τις άλλες αρετές και τα ψυχικά χαρίσματα που κοσμούσαν τον αδαμάντινο χαρακτήρα σου.

Ο γάμος σου με την εκλεκτή συγχωριανή μας, την πολυαγαπημένη σου σύζυγο, έγινε αιτία να γίνεις μέλος του Συλλόγου μας και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και έτσι σου δόθηκε η ευκαιρία πολλές φορές, να προσφέρεις τις ανεκτίμητες υπηρεσίες σου στο χωριό μας, που τόσο αγάπησες και τόσο σ' αγαπήσε και αυτό.

Μας αγκάλιασες και σ' αγκαλιάσαμε και προσπαθήσαμε πιασμένοι χέρι—χέρι να λύσουμε πολλά από τα προβλήματα του χωριού μας.

Σήμερα μαζευτήκαμε γύρω σου για στερνή φορά για να σε συνοδέψουμε στην τελευταία σου κατοικία.

Δεν μπορούμε να σου προσφέρουμε τίποτε άλλο, παρά τις προσευχές μας να αναπαύσει ο Θεός την ψυχή σου.

ΑΙΩΝΙΑ ΣΟΥ Η ΜΝΗΜΗ.

2ον.

ΠΡΑΞΗ 202.

Το Διοικητικόν Συμβούλιον του Συλλόγου Νεχωριτών Ναυπακτίας συνήλθε σε έκτακτη συνεδρίαση, μετά από προφορική πρόσκληση του Προέδρου, σήμερα 16 Μαΐου 1981, ημέρα Σάββατο, αφού πληροφορήθηκε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του συγχωριανού μας ΗΡΑΚΛΗ ΚΩΤΣΑΛΟΥ:

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

1) Να παρακολουθήσει την κηδείαν του μεταστάντος.

2) Να καταθέσει στέφανο στη σορό του.

3) Να συλλυπηθεί την σύζυγόν του και τα παιδιά του.

4) Αντίγραφο του παρόντος ψηφίσματος να δημοσιευθεί στο ενημερωτικό φυλλάδιο του Συλλόγου «Ο ΝΕΧΩΡΙΤΗΣ».

Ο Πρόεδρος Κ. ΜΑΝΤΗΣ

Ο Γεν. Γραμματέας Ν. Κ. ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Τα Μέλη Ν. ΜΠΑΖΙΩΝΗΣ

Σ. ΠΛΑΚΑΣ

Δ. ΤΣΟΛΚΑ — ΦΟΥΡΛΑ

Κ. Α. ΦΛΩΡΟΣ

Ξ. ΖΩΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Όλους τους φίλους, συγγενείς και γνωστούς, που βρίσκονται εδώ

ΝΕΧΩΡΙΤΙΚΗ ΘΥΜΟΣΟΦΙΑ

«Αλλαξι ού Χαλίδς
κι έβαλι τὰ ρούχ' άλλιώς»

ΣΗΜ. Η πανελλήνια παροιμία:

«Αλλαξεν ο Μανωλίδς
κι έβαλε τὰ ρούχ' άλλιώς».

(Δ. Λουκάτου, Νεοελληνικοί Παροιμύμιοι, σελ. 4) ταιριασμένη στο Νεχωρίτη Χαλιδό. (Αλπογιάννης Μιχαήλ — Μιχαλίδς — Χαλιδός.

Καί: Χαλιοπαναϊώτης, Χαλιδιάννος, Χαλιομάρω, Χαλιοκώστας οί απόγονοί του. Ο πατέρας του Αλπογιαννόπουλος Παναγιώτης αναφέρεται σε πωλητήριο του 1833 και φέρεται ως ένορκος το 1853).

*

ΣΧΟΛΙΚΟ

Ανάγνωση τόν καιρό του σχολικού καθαρευουσιανισμού.

—Τί θα είπει, παιδιά, η φράση: «Ο Αθανάσιος καθήμενος υπό την οκιάν έτρωγε τόν άρτον του;» ρωτάει ο δάσκαλος.

Και ο μικρός Μητρος έρμηνεύει αυθόρμητα:

—Ού Νάσιους, κύρι, καθέταν άπ' κάτ' άπ' τ' σ' κιά (ουκιά) κι έτρουϊ τ'ν άρτ' μή τ'.

Νά ήταν, τάχα, η άρτυμή τυλιγμένη στο λαχανόφυλλο;

Δ.Φ.

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

● Συνέχεια από την 1η σελίδα

νουν από τη φωτιά και στην πλατεία άπρόοπτα άρχισε φαγοπάτι, τραγούδι και χορός, που κορυφώθηκε το βράδυ στον ίδιο χώρο με το άκουσμα του νταουλίου που άκούσθαι το τραγούδι.

Δός' του κι ιδροκοπάει ο νταουλιέρης για να κρατήσει το χρόνο (ήταν κι άρχάριος), με το νταούλι του, κατακόκκινος άπ' το λαχάνιασμα και με στολισμένο το μέτωπο με χρήματα άκολουθάει τούς μερακλήδες και χορό. Παρ' όλα αυτά πέτυχε και κράτησε το γλέντι ως άργα τα μεσάνυχτα και μάλιστα και το επόμενο βράδυ. Πολλές φορές πιάστηκε και διπλός χορός. Τόσο μεγάλο ήταν το κέφι που έπεκράτησε.

Χαρούμενοι κι ένθουσιασμένοι άπ' την πασχαλιάτικη αυτή έξορμηση οί έπισκέπτες συγχωριανοί μας παίρνουν το δρόμο της έπιστροφής.

Είμαστε δέβαιοι πώς έφυγαν πολύ κεφάτοι... τώρα το πόσο ένιωσε καθένας τόν έαυτό του λεύτερο κι' ευτυχισμένο αυτές τις μέρες μόνο ο ίδιος το ξέρει. Τελειώνουμε με την ευχή «και του χρόνου περισσότεροι».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΣΓΑΛΑΣ

στην Ελλάδα, αλλά και στην Αμερική, που με την αυθόρμητη αγάπη τους μάς συμπαραστάθηκαν μ' όλους τούς τρόπους στο βαρύ πένθος μας για το θάνατο του Νίκου μας, τούς υπερευχαριστούμε.

Η σύζυγος Λιλίκα Ντούζου — Παπαμιχαήλ, τα παιδιά Χρήστος και Δημήτρης και οί λοιποί συγγενείς.

☆

Η οικογένεια Αναστασίου Κ. Μάρρου ευχαριστεί τούς συγχωριανούς της για τη συμπαράστασή τους στο βαρύτατο πένθος για τόν πρόωρο θάνατο του πολυαγαπημένου παιδιού τους και αδελφού Κωνσταντίνου, και εύχεται ή άλληλεγγύη και ή συμπαράσταση να συνεχιστεί όσο υπάρχει Νεχώρι και Νεχωρίτες.

Τὸ τραγούδι τοῦ Μύλου

Υπό τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΟΥΡΛΑ

Βαθεῖς εἶναι οἱ ρίζες τῆς φυλῆς μας, μὰ ὅσο πάνε καὶ λημονιοῦνται. Μένουν ξεθωριασμένες θύμησης στοὺς παλιότερους καὶ σὲ σελίδες διδλίων ποὺ ἔγραψαν λίγοι ἄνθρωποι ποὺ πραγματικά ἀγάπησαν καὶ πόνησαν τὸν τόπο αὐτὸ καὶ τὴν παρὰδοσή του.

Ἐπὶ αὐτὴν ἀκόμα καὶ μερικὲς γωνιὲς τῆς γῆς μας, ἄλλες σκαρφαλωμένες σ' ἀπόκρημνα βουνὰ ἐκεῖ ποὺ φωλιάζουν Σταυραετοί, ἐκεῖ ποὺ λίγο ἀκόμα ἀνταμώνεις μὲ τὸ Θεό, καὶ ἄλλες κρυμμένες στὶς ἀπόσκινες φυλλωσιές μέσ' τὶς ρεματιές ἢ σὲ κάνα ἐρημονήσι, ἐκεῖ ποὺ ὁ Τουρισμός καὶ ἡ τεχνοκρατία τοῦ αἰώνα μας δὲν πᾶτησε πόδι, γιατί ὁ πολιτισμός καὶ ἡ ἐξέλιξη ἔφθασαν παντοῦ.

Σ' αὐτὲς τὶς λίγες γωνιὲς ποὺ ἔχουν ἀκόμα τὸ προνόμιο αὐτὸ διατηρεῖται ζωντανὴ ἡ παράδοση, τὸ τραγούδι, ὁ θρόλος καὶ τὰ παραδοσιακά κτίσματα. Αὐτὲς οἱ γωνιὲς δὲν θέλουν ἐπισκέπτες, θέλουν προσκυνητές.

Γιατί οἱ πολλοί, οἱ ἐπισκέπτες, προτιμοῦν τὶς ἐκθέσεις λαϊκῆς τέχνης καὶ χωριὰ καὶ ἐπιπλά καὶ σπίνια μέσα στὴν τσιμεντοῦπολη. Ἀντίθετα οἱ προσκυνητὲς νοιώθουν τὸ κάλεσμα τοῦ τόπου ποὺ γεννήθηκαν. Ἐκεῖ ὁ τόπος αὐτὸς θὰ τοὺς μιλήσει μέσ' τὴν καρδιά τους γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ παπποῦ τους, τοῦ πατέρα τους, γιὰ τὸ πῶς αὐτοὶ δημιούργησαν τὸν ἐξωτικὸ αὐτὸ κόσμον καὶ πῶς τὸν διατήρησαν στὸν καιρὸ τους σὰν κόρη ὀφθαλμοῦ.

Ἐκεῖ ξαναγεννιέται, ἀναβαπτίζεται μὲ τὸ κάθε τι, τὸ παραμῦθι ποὺ ἔλεγε ἡ γιαγιά, τὶς ἀφηγήσεις τῶν γερόντων γιὰ ξωτικά, γιὰ στοιχειωμένα σπίνια καὶ ἐκατοντάχρονα δένδρα, τὸ θρόλο τοῦ γεφυριού, τὸν ἥχο τῆς γλυκὸς καμπάνας ἀπ' τὸ ἐξωκλήσι τὸ ἐρειπωμένο ποὺ μυρίζει λιθάνι καὶ μυστήριο, τὸ τρίξιμο τῆς φτερωτῆς τοῦ Μύλου.

Μ' ὅλα αὐτὰ δένεται καὶ ὅλες οἱ αἰσθήσεις πλημμυρίζουν, ἡ ψυχὴ γαληνεύει, τὸ πνεῦμα ἠσυχάζει.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀναφέρθηκαν παραπάνω, ἂς μεταφερθοῦμε μὲ τὴν μνήμη μας σ' ἕναν Νερόμυλο κρυμμένο «μεσ' τὰ δασεῖα πλατάνια» κάποιας ρεματιᾶς. Ἄς ἀκούσουμε τὸ τραγούδι τοῦ μ' ἄλεσμα τοῦ σταυροῦ ἢ τοῦ καλαμποκιού, ἴσως εἶναι τὸ παρὰπρόν τοῦ γιὰ τὴν ἐγκατάλειψή του. Γιατί σήμερα ὅπου ὑπάρχουν μύλοι εἶναι παρατημένοι.

Τὸ τρίξιμο τῆς φτερωτῆς ἔχει σταματήσει καὶ σιωπὴ νεκρικὴ ἐπικρατεῖ.

Μὰ καλὰ δὲν τοὺς ἔχουμε ἀνάγκη σήμερα;

Δυστυχῶς ὄχι, γιατί τὸ ἀλεύρι γίνεται σήμερα μ' ὅλες τὶς ὁδηγίες τῆς τεχνολογίας ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴ ὄχι ὅμως καὶ ἀπὸ ἀπόψεως γνησιότητος.

Καὶ δὲν ὑπάρχουν σήμερα Μυλωνάδες;

Δυστυχῶς ὄχι. Ἐσθῆσε καὶ αὐτὸ τὸ βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα καὶ ἔγιναν Βιομήχανοι ἢ ἄλλαξαν ἐπάγγελμα.

Ὁ Μύλος μας λοιπὸν εἶναι ἕνα πέτρινο κτίσμα χαμηλὸ μὲ μιὰ μικρὴ πόρτα καὶ ἕνα μικρὸ παράθυρο γιὰ νὰ φωτίζεται. Στρωμένος μὲ χοντρά κλαδιά ἀπὸ πλατάνια καὶ ἀπὸ πᾶνον συνήθως στρώμα λάσπης.

Ἀπ' τὶς χαραμάδες, ποὺ ἀφήνουν, φαίνεται ἀπὸ κάτω τὸ ἀφρισμένο νερὸ ποὺ περνᾷ καὶ κτυπώντας στὸ πέτρινο τόξο φεύγει ἀπὸ τὸ ζοργιό.

Τὸ νερὸ ἔρχεται μὲ αὐλάκι ἀπὸ τῆς δέσης. Ὁ Μύλος εἶναι χαμηλότερα κτισμένος ἀπ' τὸ αὐλάκι νὰ ἔχει κρέμαση τὸ νερὸ, ὁρμὴ δηλαδή. Ἀπὸ τὸ αὐλάκι πέφτει σ' ἕνα ξύλινο βαρέλι ἀρκετοῦ ὕψους φτιαγμένο μὲ σανίδες καὶ δεμένες μὲ σιδερένια στεφάνια τὴν Κανάλη. Τὸ κάτω μέρος πὺδ στενὸ, βρίσκεται πᾶνον ἀπὸ τῆς φτερωτῆς.

Ἡ φτερωτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ξύλινους κύκλους μὲ ὑποδοχὲς ἀπ' ὅπου ξεκινοῦν ἀκτινωτὰ τὰ χλάρια πλατεῖες σανίδες. Αὐτὲς δέχονται τὴν ὁρμὴ τοῦ νεροῦ καὶ στριφογυρίζουν γύρω ἀπ' τὸ Δράχτι ἕνα ξύλινο ἄξονα ἀπὸ καρδιὰ γεροῦ ξύλου ν' ἀντέχει καὶ σὲ χρόνον καὶ σὲ πείση.

Ἐσωτερικὰ βλέπουμε τὸ Κοφίνι σὲ σχῆμα κωνικὸ, ποὺ μέσα εἰσέρχονται ἄλεσμα (σιτάρι, καλαμπόκι, βρίζα). Ἀπὸ τὸ κοφίνι πέφτει λίγο-λίγο σὲ μιὰ στενὸμακρη κουτάλα, μιὰ ξύλινη σέσουλα δηλαδή καὶ ἀπὸ κεῖ στὴν τρύπα τῆς μολόπετρας. Μὲ τὴν κουτάλα συνδέονται ἕνα ἢ περισσότερα ξύλα, τὰ βαρδάρια, ποὺ τὸ ἄλλο ἄκρο τους μὸλις ἀκουμπᾷ στὴν μολόπετρα. Αὐτὰ μὲ τὸ γύρισμα τῆς μολόπετρας κουνᾶνε τὴν κουτάλα καὶ εἰσέρχεται λίγο-λίγο τὸν καμὸ νὰ προλαβαίνουν οἱ πέτρες νὰ τ' ἀλέθουν. Οἱ πέτρες εἶναι δύο, μιὰ πάνω, μιὰ κάτω. Ἐπειδὴ εἶναι μεγάλες καὶ δὲν μποροῦν νὰ βρεθοῦν μονοκόμματα τὶς κάνουν κομματιαστὲς ἀπὸ σιουρναρόπετρες δεμένες καλὰ μὲ σιδερένια στεφάνια. Ἡ κάτω μὲν ἀκτινωτὴ καὶ στηρίζεται σὲ φαρδὺ σίδερο τὴν Χελιδόνα. Ἡ πάνω εἶναι πιὸ βαρὴ γιὰ νὰ τρίβει τ' ἄλεσμα. Γύρω-γύρω εἶναι κλεισμένες καὶ ἀφήνουν σ' ἕνα κέντρο σημεῖο νὰ πετοῦν τ' ἀλεύρι πὺδ θγαίνει ξεστὸ ἀπ' τὴν τριβὴ καὶ πέφτει σὲ μιὰ ξύλινη κάσα ποὺ λέγεται Πόθος. Ἀπὸ κεῖ ὁ Μυλωνὰς μ' ἕνα ξύλινο φτυάρι γεμίζει τὰ σακκιά. Στὸ κοφίνι μπροστὰ ὑπάρχει ἕνα μισοφύραγο ἀπὸ ξύλο μὲ ἕξ-ὀκτὼ τρύπες, ὁ Μάστορας. Μ' αὐτὸ κανονίζει ὁ Μυλωνὰς τὸ πῶς θὰ πέφτει τ' ἀλεύρι μετακινώντας ἕνα λεπτὸ ξυλάκι σουβλερὸ ἀνάλογα στὶς τρύπες.

Ὅταν γυρίζει ἀριστερὰ, μαζεύεται (ἀνεβαίνει) ἡ κουτάλα καὶ πέφτει λίγο ἄλεσμα, ὅποτε τ' ἀλεύρι γίνεται φιλό γιὰ πίττες καὶ λειτουργιὲς (πρόσφορα) τὸ καθαρίο, δηλαδή τὸ σταγιάσιο καὶ γιὰ μπομπότες τὸ καλαμποκίσιο. Ὅταν γυρίζει δεξιὰ, γίνεται χοντρὸ γιὰ τὰ ζῶα.

Ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον παντοῦ κρέμονται δαντελωτὲς οἱ ἀράχνες. Ἐνα λυχνάρι πετρελαίου καὶ σ' ἕνα ράφι τὰ σύνεργα τοῦ Μυλωνά. Ἐνα κρεβάτι ἀπὸ πελεκημένα κλαδιά ἀπὸ πλατάνια στρωμένο μὲ κουρελοῦδες ἢ ἕνα πολύχρωμον κλίμι ὑψωμένο ἀπ' τὴν Μυλωνά. Σὲ μιὰ γωνιὰ καίει σ' ἕνα πρόχειρο τζάκι ἢ φωτιά μὲρα νύχτα νὰ στεγνώνει ὁ Μυλωνὰς τὸ χειμῶνα, ποὺ πηγαινοέρχεται νὰ δεῖ τὴ δέση καὶ οἱ πελάτες ποὺ ἔρχονται μισοκρυμμένοι ὡς τὸ κόκκαλο.

Ἐκεῖ ψήνει καὶ κάνα χαμοκοῦνι στὴ χόβολη ἢ πατάτες. Σὲ μιὰ παραθύρα (μικρὸ ντουλάπι) μιὰ μπουκάλα μὲ τσίπουρο, τὸ καφκοῦνι γιὰ κάνα καφέ ἀπὸ ρεβίθι ἢ κριθάρι. Κάθε τόσο πετάγεται καὶ κανέναν ποντικὸς, μόνιμος τρόφιμος τοῦ μύλου.

Ὁ Μυλωνὰς μας ἕνας καλοκάγαθος τύπος ὅλο μὲ τὸ χαμόγελο καὶ τὸ τραγούδι στὰ χεῖλη, μὲ σηκωμένα τὰ παντελόνια, ξυπόλητος συνήθως.

Τὰ μαλλιά του καὶ τὸ μουστάκι του γκρίζα ἂν καὶ νέος ἀπὸ τὴν ἄγνη τοῦ ἀλευριού. Σὰν πάρει νὰ χαράξει ἢ μέρα ξυπνάει. Θὰ ρίξει λίγο νερὸ βιαστικά στὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸ ἀφρισμένο νερὸ στὸ ζοργιό, θὰ κάνει τὸ σταυρὸ του καὶ θὰ ξεκινήσει νὰ ἐλέγξει τ' αὐλάκι ἀπὸ τὸ Μύλο μέχρι τῆς δέσης καὶ νὰ τὸ καθαρίσει ἀπὸ τὰ πλατανόφυλλα μεγάλος μεπλάς αὐτὸς γιὰ τὸ Μυλωνά, γι' αὐτὸ καὶ ἡ παροιμία «καθέννας μὲ τὸν πόνο του κι' ὁ Μυλωνὰς τ' αὐλάκι».

Ἀφοῦ γυρίσει, θὰ χαράξει τὴν μολόπετρα, δηλαδή θὰ τὴν πελεκήσει νὰ γίνει σπυρλωτὴ ἢ ἐπιφάνειά της γιὰ ν' ἀλέθει γρήγορα καὶ καλὰ.

Ὅσο νὰ τελειώσει τὸ χάραμα ὁ Μυλωνὰς νὰ στρίψει ἕνα τσιγάρο, ν' ἀνάψει τὴν ἴσκα του μὲ τὸν πριόβολο, φάνηκαν νὰ κατηφορίζουν ἀπέναντι στὸ μονοπάτι τὰ πρῶτα φορτῶματα. Ἄλλα μὲ μολύβια, ἄλλα μὲ γαϊδουράκια κι' ἄλλα στὶς πλάτες τῶν γυναικῶν. Φορτωμένες μὲ τὸ μαντήλι τους σφιχτὰ δεμένο στὸ κεφάλι καὶ μὲ τὴν ῥοκὰ ἢ τὸ πλέξιμο στὰ χεῖρια, γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅσο νὰ πέσει τ' ἄλεσμα, νὰ τὸ ξεπετάξουν κόνοντας τὸ σχετικὸ κομποπολὶ μὲ τὸν Μυλωνὰ ἢ τὶς ἄλλες γυναῖκες. Ἐρχονται ἀπὸ νωρὶς νὰ πάρουν ἀράδα, ἄλλοιως θὰ τὸ ἀφήσουν τὸ φορτῶμα καὶ θὰ φύγουν νὰ πάνε στὰ χωράφια καὶ θὰ γυρίσουν νὰ τὸ πάρουν τὸ βράδυ. Ὁ Μυλωνὰς τὶς ὑποδέχεται, ξεφορτώνει τὰ ζῶα, ἀρπάζει στὴν ἀγκαλιά του τὴν μεριά (τὸ γεμάτο σακκί) τὸ πετὰ ἐπάνω στὸ κοφίνι, εἰσέρχεται τὸ μισὸ μέσα καὶ τραβᾷ τὴ σταματοῦρα, ἕνα ξύλινο μοχλὸ γιὰ τὸ σταμάτημα καὶ τὸ ξεκίνημα τοῦ Μύλου.

Ἀρχίζει μὲ τὴν καινούργια μέρα τὸ καινούργιο τραγούδι τῆς φτερωτῆς καὶ σμίγει μὲ τὸ σθάρνισμα τῆς πέτρας. Τὰ βαρδάρια ἀρχίζουν νὰ κτυποῦν μονότονα ἄλλα ρυθμικά. Ἀρχίζει καὶ ὁ Μυλωνὰς νὰ σιγοτραγουδάει ἕνα τραγούδι ἀπὸ τὰ παλιά χρόνια φερμένο στὶς δικές του μέρες ἀπὸ τὰ στόματα ἄλλων Μυλωνάδων.

«Πῆραν τ' ἀπόσκια, πήρανε, Λελοῦδω μ' στὴν αὐλή σου κάτσε Λεδοῦδω μ' νύχτωσε στὸ Μύλο μὴν πηγαίνεις. Γιατ' εἶν' ὁ Μύλος Τούρκικος κι' ὁ Μυλωνὰς Ἀράπης, παίρνει γιὰ ξαῖ φίλημα, γιὰ ξαῖ μαῦρα μάτια.

Μ' αὐτὴ δὲν ἀφουγκράστηκε τῆς μάνας της τὰ λόγια καὶ τὴ φοράδα σέλωσε καὶ τὰ πλενρὰ σηκώνει καὶ παίρνει ἕνα κατήφορο ἕνα μεγάλο ρέμα.

Γειά σου χαρά σου Μυλωνά. —Καλῶς τὴν τὴ Λελοῦδω Λελοῦδω μ' ρίξε τ' ἄλεσμα καὶ δέσε τ' ἄλογό σου

κι' ἔλα σιμὰ στὸ γόνα μου κι' ἔλα στὴν ἀγκαλιά μου Λελοῦδω δός μου τὸ φιλή, δός μου τὰ μαῦρα μάτια.

Τί λὲς μοῖρὲ Παλιότουρκε, τί λὲς Παλιοαράπη.

Πῶς νὰ στὸ δώσω τὸ φιλή πῶς καὶ τὰ μαῦρα μάτια, ποὺ μ' ἔχει ἢ μάνα μ' ἀκριβὴ ἄλλη ἀδερφή δὲν ἔχω.

Μιὰ ἐκὼμὴ ἀπόδειξη τὸ τραγούδι ὅτι στὸ Μύλο πῆγαιναν συνήθως γυναῖκες. Ἀλλὰ ἐδῶ ὁ Μυλωνὰς μας ἀντίθετα τὶς καλοδέχεται, τὶς βοηθεῖ νὰ φορτωθοῦν στὸ πεζοῦλι,

ΟΙ ΝΕΧΩΡΙΤΕΣ «ΠΕΣΟΝΤΕΣ»

Α' ΣΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ (1919—1922)

1) Ἰωάννης Δ. Μάλλιος (Σιψόϊανος), ἐτῶν 27, στρατιώτης. Ἐπείσε τὸ Μάρτιο τοῦ 1921, στὴ μάχη τοῦ Ἀδγκίν.

(Μαρτυρία Β. Δ. Φούρλα)

2) Σπυρίδων Ν. Πλάκας (Καποσπύρος), ἐτῶν 22, στρατιώτης. Ἐπείσε, τὸ Μάρτιο τοῦ 1921, στὴ μάχη τοῦ Ἀδγκίν.

(Μαρτυρία Γ. Ν. Πλάκα)

3) Βασίλειος Ἰ. Φούρλας (Τσεβελεκοδασίλης), ἐτῶν 22, στρατιώτης. Ἐπείσε, τὸ Μάρτιο τοῦ 1921, στὴ μάχη τοῦ Ἀδγκίν.

(Μαρτυρία Β. Δ. Φούρλα)

Τρεῖς, λοιπὸν, Νεχωρίτες ἔπαισαν κατὰ τὴν ἐξαήμερη (13—19 Μαρτίου 1921) γιγαντομαχίᾳ στὰ βραχώδη ὕψοματα τοῦ Ἀδγκίν, κοντὰ στὸ Ἑσκή Σεχίρ.

4) Κωνσταντῖνος Γ. Μάλλιος (Κωσταροκάστας), ἐτῶν 30, λοχαγὸς Πεζικοῦ. Ἐπείσε, 25 Ἰουνίου 1921, στὸ Ἐλβαλνὰρ ΒΔ τῆς Φιλαδέλφειας. (Μεγάλῃ Στρατιωτικῇ καὶ Ναυτικῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ, τομ. 3, σελ. 293 καὶ τομ. 4, σελ. 448. ΓΕΣ, Ἡ ἐκστρατεία εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, τόμ. 4. σελ. 182).

5) Κωνσταντῖνος Χρ. Μάλλιος (Βιγγοκάστας), ἐτῶν 21, στρατιώτης. Ἐπείσε, τὸ Καλοκαίρι τοῦ 1921, στὴ μάχη τοῦ Τραπεζοειδοῦς λόφου, στὰ πρόθυρα τῆς Ἀγκυρας. (Μαρτυρία Ἰ. Α. Καλαθᾶ)

νὰ τοὺς βάλε ἀπὸ πάνω τὸ σόμπολο (μικρὸ σακί μὲ ἄλεσμα) ποὺ ἄλεσαν χωριστὰ γιὰ καθάριο γιὰ καμμιὰ λειτουργίᾳ γιὰ κάνα ἄρρωστο ἢ λεχῶνα. Συνήθιστο ἦταν τὸ καλαμπόκι, τὸ κριθάρι καὶ ἡ βρίζα. Ἀλλὰ τί ἦταν τὸ ξαῖ ποὺ μᾶς λέει τὸ τραγούδι; Ἦταν ἡ πληρωμὴ τοῦ Μυλωνά σὲ ἀλεύρι καὶ ὄχι σὲ χεῖμα ἢ φίλημα, ὅπως τὸ ἤθελε ὁ Τούρκος Μυλωνὰς. Κι ἦταν ἀνόλογη μὲ τὴν ποσότητα τοῦ ἀλέσματος. Ὅσα σακιά γέμιζαν τόσο μεγάλωνε τὸ ξαῖ καὶ γέμιζε ὁ Μυλωνὰς τὴν καννικὰ ποὺ χρησιμοποιοῦσε σὰν μέτρο.

Ἀπασχόληση τοῦ Μυλωνά ἦταν νὰ πελεκᾷ κορμούς ἀπὸ χοντρά πλατάνια νὰ φτιάχνει κουρίτους, γαβάθες, κούπες κ' ἄλλα.

Ἐπίσης ἀσχολοῖταν μὲ τὴν κατεργασία τῶν μάλλινων ὑφασμάτων (σκοutiὰ) κυρίως κλιννοσκεπασμάτων γιὰ τὴν βελτίωση τῆς ἐπιφανείας τους, τὸ φούσκωμα τῆς τρίχας μὲ τὴν τριβὴ καὶ τὸ χτύπημα τοῦ νεροῦ στὴ νεροτριβὴ καὶ τὰ μαντάνια. Ἀλλὰ ἐδῶ ἂς ἀφήσουμε τὸ Μυλωνὰ νὰ συνεχίσει τὴ δουλειὰ του καὶ τὸ τραγούδι του, τὸ Μύλο νὰ ξεραλεῖ, τὴ φτερωτὴ νὰ τρίξει τὰ βαρδάρια νὰ χτυποῦν κι' ἂς εὐχνοῦμε οἱ λίγοι αὐτοὶ τόποι, ποὺ ἀπόμειναν στὴ διάθεση αὐτῶν ποὺ τοὺς νοσταλγοῦν καὶ οἱ καρδιές τους χτυποῦν γιὰ τὴν παράδοση, νὰ μείνουν μακριὰ ἀπ' τὸν πολιτισμό. Νὰ μείνουν εὐλογημένοι οἱ τόποι αὐτοί, γιατί μοιάζουν σὰν μιὰ ὄαση μέσα στὸν ποδοπατημένο τόπον μας ἀπὸ τὸν μοντερνισμό. Νὰ γίνουν καταφύγια τῆς θύμησης καὶ πηγὲς τῶν διψασμένων γιὰ λαϊκὴ παράδοση καὶ νὰ ζωντανεύουν ὅτι ἐμεῖς πᾶμε νὰ σβήσουμε. Ἄς τοὺς ἀγαπήσουμε, ἂς τοὺς κρατήσουμε ἀγνοῦς στὴ θύμισή μας ἔστω.

6) Κωνσταντῖνος Ν. Λειβαδίτης, ἐτῶν 22, στρατιώτης. Νοσηλεύονταν, τραυματισμένος, στὸ στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο τοῦ Σεβρί Χισάρ. Τὸν ἔσφαξαν οἱ Τσέτες σὲ μιὰ νυχτερινὴ καταδρομὴ τους, Καλοκαίρι τοῦ 1922.

(Μαρτυρία Β. Δ. Φούρλα)

7) Ἰωάννης Κ. Ράπτης (Κοσιαρόϊανος), ἐτῶν 25, στρατιώτης. Ἐπείσε, 14.8.1922, στὴ μάχη τοῦ Καλεντζικ Ντάγ, κοντὰ στὸ Ἀφὶν Καραχισάρ.

(Μαρτυρία Δ. Γρ. Ντάφυλλου)

8) Νικόλαος Γ. Σκαλτσᾶς (Κομποζουκόνικος), ἐτῶν 26, ἐφ. ἀνθ) στή. Χάθηκε, 2—3 Σεπτεμβρίου 1922, στὸν Τσεσμέ. Τὸ πιθανότερο νὰ ἔπεσε σὲ ἐνέδρα στημένη ἀπὸ τοὺς τσέτες, κρυμμένους σὲ κάποιο μοναστήρι, ὅπου πῆγε νὰ πάρει νερὸ.

(Μαρτυρία Δ. Γρ. Ντάφυλλου)

Β' ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟ (1943—1949)

1) Νικόλαος Χρ. Σκαπαρνιάς, ἐτῶν 22, τριτοετὴς εὐέλπης. Ἀνάρτης τοῦ ΕΔΕΣ στὴν Ὁμάδα Παπαγιάννη. Σκοτώθηκε, τὴν 11.10.1943, στὴν Ἀρτοσίβα (Ἀχλαδόκαστρο) Ναυπακτίας σὲ συμπλοκὴ μεταξύ Ἑδιστῶν καὶ Ἑλαιοστῶν. (Χρ. Παπανικολάου, Ἡ Ναυπακτία, σελ. 86—87)

2) Δημήτριος Ἰ. Φούρλας, ἐτῶν 34, ἐνωμοτάρχης. Ἐφονεύθη τὴν 17.10.1944 μαχόμενος κατὰ τῶν κομμουνιστῶν εἰς Ἀμάρυνθον Εὐβοίας.

(Ἀπ. Δασκαλάκη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Χωρ)κῆς, τόμ. 2, σελ. 1097)

3) Βασίλειος Κ. Πατερέκας, ἐτῶν 52, ἐφ. ὑπολοχαγός. Διοικητὴς ΜΑΥ Ἀραχόδης. Σκοτώθηκε τὴν 21.3.1947 στὴ θέσι Κρύα Βρύση Σταύλων Εὐρυτανίας σὲ νυκτερινὴ συμπλοκὴ μεταξύ Ἑθνικῶν Δυνάμεων καὶ Κομμουνιστοανταρτῶν.

(Ν. Δημοπούλου, Ὁ Συμμοριτοπόλεμος εἰς τὴν Ναυπακτίαν, σελ. 18).

4) Δημήτριος Ἰ. Παληομήτρος, ἐτῶν 38, ἐφ. χωροφύλακας. Ἐφονεύθη τὴν 13.1.1948) μαχόμενος κατὰ τῶν συμμοριτῶν εἰς Ἀράχοβαν Ναυπακτίας.

(Ἀπ. Δασκαλάκη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Χωρ)κῆς, τόμ. 2, σελ. 1138).

Ὁ Παληομήτρος γεννήθηκε στὰ Χρῖσοβα Εὐρυτανίας καὶ ἦρθε σὺγαμπρος στὸ Νεχώρι. Ὑπερέταγε ὡς χωροφύλακας ἄνευ θητείας καὶ πρὶν σκοτωθεῖ εἶχε ἤδη προαχθεῖ ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ σὲ ὑπενωμοτάρχην.

5) Κωνσταντῖνος Θ. Μαζιάς, ἐτῶν 24, στρατιώτης. Σκοτώθηκε τὴν 19 Ἰουλίου 1948 στὴ θέσι Γιὸν Γκλαβὰ Φλωρίνης.

(Μαρτυρία Ν. Θ. Μαζιά)

6) Γεώργιος Ἰ. Κότσαλος, ἐτῶν 56, ὑποστράτηγος. Διοικητὴς ΥΠΙ Μεραρχίας. Σκοτώθηκε σὲ ἀεροπορικὸ δυστύχημα, τὴν 6ην Ἰουνίου 1949, πηγαίνοντας στὴν Ἀθήνα πρὸς ἐκτέλεση ὑπηρεσίας (Δ. Γρ. Νούζου, Λαογραφικὰ Ναυπακτίας, σελ. 155—156)

ΣΗΜ. 1. Κι ἕνας λησμονημένος πε-

● Συνέχεια στὴν 4η Σελίδα

ΠΑΝΗΓΥΡΙΩΤΙΚΑ

ΤΟ ΠΑΛΙΟΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ
ΝΕΧΩΡΙΤΙΚΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Υπό του κ. Δημητρίου Β. Φούρλα

● Συνέχεια από το προηγούμενο

5. "Ας κάμω, επιλογικά, και κάποιες προσωπικές παρατηρήσεις:

1η: Είναι σωστό «να πιάνεται ο χορός» νωρίτερα, τουλάχιστο γέρνοντας ο ήλιος στον Καρφοπεταλιά. Κι ως βαρεϊ, όπως παλιότερα, ή καμπάνα να συνάζονται ξγκαίρα οι παγγυριώτες στο χοροστάσι.

2η: 'Ο Πρόεδρος της Κοινότητας (ή του Συλλόγου) «κινάει το χορό» —κι είναι καλό αυτό, αλλά δε νομίζω καλό τ' άλλο: να χορεύουν την πρώτη μέρα οι «ξένοι». Ποιοι ξένοι και ποιοι ντόπιοι; 'Ολοι μας ξένοι και ξενιτεμένοι είμαστε, θέλεις στο 'Ελληνικό θέλεις στο 'Εξωτερικό. "Ερχεται απ' άκρη γής ο Νεχωρίτης «αμερικάνος» να χορέψει στον «Κοτρώτσιο» του και θα του είπουμε «έχουν σειρά οι ξένοι»; Καλόδεχτοι οι «ξένοι» μας κι ως κοπάουσιν μεταχαράς στο χορό μας, μα το πανηγύρι είναι Νεχωρίτικο. Τά λέω αυτά γιατί φοβώμαι πώς, από καλοσύνη κι άνοχη δική μας, το πανηγύρι μας πάει ν' αλωθεί και ν' αλλοιωθεί «έξωθεν».

3η: Συνηθίζεται τ' απόγιομα της δεύτερης μέρας να «κινάνε το χορό» πεντέξι - όκτω νεαροί και νεαρές, ντυμένοι φουστανελλάδες και θλάχισες. Συνηθίζεται, επίσης, «να πλέμε το γαϊτανάκι» και να χορεύουμε έναν μαζωχτό και έναν άπολυτο με το στόμα. 'Επιβιώματα του παλιού καιρού που πρέπει κι άζειζι «να τα κρατήσουμε», αλλά με σεβασμό προς την παράδοση.

'Υπόψη πώς οι παλιοί Νεχωρίτες φουστανελλάδες «στέκονταν στ' άγκάθι», ήταν φαϊκουστοί για το άψογο κι έπιμελημένο ντύσιμό τους. Κι οι νοικοκυρές —μανάδες, γυναίκες, αδερφές— «τό είχαν τρανή ντροπή να βγει στο χοροστάσι άπειρολόγητος ο άνθρωπός τους.

(Καποϊανού, κάποτε, κόπηκε ή κόπτα και τόπεσε ή φουστανελλά καταμεοής στο χοροστάσι. Ντροπαλίστηκε. Και σάν πήγε στο σπίτι «έπεσε ή γληόρω» στην καμμένη τη νοικοκυρά. Ζή ή παθούσα, ως μην είπω ποιά είναι).

Τώρα βλέπετε φουστανελλά σθάρνη, τσαλακωμένο με άσιδέρωτα κι άπλυτα το κοντό (ή κάμσο) και τη φουστανελλά, με ζαρωμένες τις κάλτσες, με μισολυμένες ή κομποθιασμένες τις καλτσόδετες, με ξεθιλωμένο το πεσιλι και τα ψευτομάνικα του ξεπιασμένα, ποδεμένον παπούτσια κι όχι τσαρούχια —τις ωραίες πόκες με την όλμαυρη μεγάλη φούντα.

(«'Αντινεχωρίτικη», θα 'λεγα, είναι και ή έπισημη εύζωνική στολή με την υπερμίνι φουστανελλά και την κεντιομένη μ' άσπρα σειρήτια φέρμελη. 'Η Νεχωρίτικη φουστανελλά «έρχεται ένα τι άπάν' απ' το γόνα και το βαθύ μπλε πεσιλι ήταν ξομπλιασμένο με μαύρα χάρτσια).

"Ας προσέξουν κι όσες «νταίνουν» θλάχισες». 'Η ντόπια φορεσιά, ή λεγόμενη πλατανιώτικη, θέλει άσπρες κάλτσες, θέλει ίσια τη χωρίστρα και πλέματα στα μαλλιά που να κάνουν τον χαρακτηριστικό τόκο, θέλει και την κοκκινοσεραδωμένη μαύρη οιάρκα!

Θα μου είπείτε: σάν πολλά τα θέλεις και τα γυρεύεις. Ναί. Γιατί μου άρέσει να βλέπω και να καμαρώνω (και ν' αναθυμώμαι) Νεχωρίτες φουστανελλάδες κι όχι μασκαράδες, Νεχωρίτισσες θλάχισες κι όχι μπούλες.

4η: Και οι πατροπαρόδοτοι χοροί: ό μαζωχτός, ό άπολυτός, το γαϊτανάκι —χοροί άπλοί, άργόρρυθμοι, στρωτοί, «γεροντίστικοι»— ως χορεύονται δίχως θιασύνη κι άψάδα και στο νηχό και στα θήματα. «Πραγαλά—πραγαλά το τραγούδιμα, άπαλά—άπαλά το χόρεμα». Και ένδιάθετη συμμετοχή, μέθεξη. «Νά μέτεια!» δέν το 'χετε άκουστά;

Το γ α ι τ α ν ά κ ι —λόγια, νηχός, χορός— πότε σέ μαζωχτό ρυθμό (πλέξιμο), πότε σέ ρυθμό άπολυτό (ξέπλεμα, τύλιμα και ξετύλιμα), με τσακίσματα και με γυρίσματα και με διπλοδιπλοτραγουδήματα, μόνο με άπόλυτο συγχρονισμό στο τραγούδιμα και στο χόρεμα, πετυχαίνει. "Αν ό καθένας τραγουδάει β,τι πάνει το στόμα του, κουνάει όποιο ποδάρι τύχει, πάνει και ξεπιάσει τα χέρια του όποτε θέλει, γαϊτανάκι της προκοπής δε γίνεται. Θυμίζω (στούς νεώτερους) τα «λόγια»:

Πέρα σ' εκείνο το βουνό, στο πέ-
ρα και στο δώθε,
στο πέρα βόσκουν πρόβατα, στο δώ-
θε βόσκουν γίδια
κι άνάμεσα στα δυό βουνά κλήμα
είναι φυτρωμένο.

Κάνει σταφύλι ραζιακί, σταφύλι μυ-
ρωμένο.

"Οποιος το κόψει κόβεται κι όποιος
το φάει, πεθαίνει
κι όποιος το πάει σπíti του κλήρα
δέν τ' άνεμένει.

'Γώ θα το κόψω κι άς κοπώ, θα φά-
γω κι άς πεθάνω
και θα το πάω στο σπíti μου και
προκοπή άς μην κάνω.

Γαϊτανάκι άριοπλεγμένο
στα μαλλιά σου τυλιγμένο,
στις πλατούδες σου ριγμένο,
στη μεσούλα σου δεμένο,
μια χαρά είσαι το καμμένο

Και στην πράξη:

α) ΠΛΕΞΙΜΟ:

Πέρα σ' εκείνο το βουνό
γαϊτάνι γά— βρέ γαϊτανάκι μου

β) ΞΕΠΛΕΓΜΑ:

Γεμ στο πέρα και στο δώθε,
γαϊτανάκι άριοπλεγμένο
κ.λπ.

γ) ΤΥΛΙΓΜΑ — ΞΕΤΥΛΙΓΜΑ:

Γαϊτανάκι άριοπλεγμένο
σταμαλλιά σου τυλιγμένο
κ.λπ. (κατ' επανάληψη)

5η: "Ως το 1929 έθιμο ήταν
—Λαμπρή και Παναγιά— «να κινά-
ει το χορό ό παπάς». Του τραγού-
δαγαν και χόρευε τ' άπολυτός:

Μικρός μπήκε στα γράμματα
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ μικρός στα πινακίδια
—τό ντελή παπά λεβέντη—
Και τώρα στα γεράματα
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ σηκώθη κάει κλέφτης

—τό ντελή παπά λεβέντη—
Σαράντα κάστρια πάτησε
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ κι έξήντα μοναστήρια
—τό ντελή παπά λεβέντη—
Τό μοναστήρι στούς 'Αγίους
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ δε μπορεί να πατήσει
—τό ντελή παπά λεβέντη—
Τρογύρω —γύρω το 'φερνε
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ τρεις μέρες και τρεις νύχτες
—τό ντελή παπά λεβέντη—
Κατέβα κάτω, Γούμενε,
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ να με ξεμολογήσεις
—τό ντελή παπά λεβέντη—
τ' έκαμα κρίματα βαριά
—μωρ έ το ντελή παπά—
γέμ κι είμαι κριματισμένος
—τό ντελή παπά λεβέντη—

('Ο γερο - Γιανναροϊάννος το
τραγουδάγε ως θραστό με τα τσα-
κίσματα «μωρ έ Παπαγιώργη μου»
και «Γιώργη μ'» και τέλειωνε
το τραγούδι με το ήμιοτίχιο «Δέ
μωρ, τέκνο μ' δε μωρ». Σε
ήπειρώτικο τραγουδιστικό και χο-
ρευτικό ύφος, δηλ. αντιπαροδο-
σιακό για το Νεχωρί, το παίζουν
τα όργανα).

'Ο παπάς φκιέταν «καλό γλέντι»,
δρμήνευε «ήσυχια κι όμορφα» και
καθέταν στην άκρη του, κάνοντας
χάζι.

'Απόπειρα το 1978 ν' αναβιώσει
το έθιμο, άρεσε και δέν άρεσε. Και
δέν έξρω (ούτε μ' ενδιαφέρει) τί
λένε οι «κανόνες» ή αν μαλώνει ό
Δεσπότης, αλλά δε μου φαίνεται
σωστό και ταιριαστό και σοβαρό (έ-
στω, γραφικό) να χορεύει ό παπάς.
Χόρευε, ναί, ό παπάς «τῷ καιρῷ
εκείνῳ», αλλά το πανηγύρι τότε ή-
ταν κλειστό, οίκογενειακό. Κι ό
κόσμος άπλός κι άπλοϊκός. Και το
τραγούδι το 'λεγαν με το στόμα. 'Ε-
νώ τώρα... Φαντάζεστε να χορεύει
ό παπάς και κάποιος ζωηρό νεαρός
να του σφυρίζουν, το χειρότερο
κάποια ξεστήθωτη και ξετοίπωτη,
σεινάμενη και κουνάμενη τραγου-
δίστρια να του φωνάζει «Γειά σου,
παπά μου, γειά σου;»

6η: «Τό πιπέρι» κακώς χορεύεται
στο πανηγύρι, έστω και στα χαρά-
ματα της τρίτης μέρας. «Τό πιπέρι»
(όπως «τά κουκιά», ή το «πῶς χο-
ρεύουν οι γριές» κ.ά.) —χοροί ά-
πολυτοί με άπρεπες κι άσμενες κι-
νήσεις— χορεύονταν παλιότερα στις
Μεγαλαπόκριες. "Ηταν χοροί άπο-
κριάτικοι, δέν ήταν χοροί πανηγυ-
ριώτικοι. "Ας τούς χορεύουμε κι έ-
μεις στις 'Αποκριές. Και θα είμα-
στε συμπαθισμένοι ό,τι μασκαράλίκι
κι αν κάμουμε.

(Πανηγυριού μέρες οι νέοι του
Μεσοπολέμου «έπαιζαν θέατρο»: τη
Γκόλφω κ.ά. Τό συνεχίσαμε με-
ταπολεμικά. Οι νεώτεροί μας δέν
μās άκολουθήσαν. Μα τα «Νεχωρί-
τικα θεατρικά» είναι μια άλλη ίστο-
ρία. Κάποτε θα 'ρθει ή σειρά τους).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Β. ΦΟΥΡΛΑΣ

ΤΟ ΧΑΜΟΚΟΥΚΙ

Υπό του κ. ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΖΙΩΝΗ

"Ας ξεχάσουμε για λίγο τη σημε-
ρινή ζωή της καταναλωτικής κοινω-
νίας κι άς θυμηθούμε λιγάκι την
έποχή τη δική μας, την έποχή της
δεκαετίας του 1940 και κείθεν.

Τήν έποχή δηλαδή που έδινε κι
έπαιρνε το χαμοκούκι, το ψωμί πολ-
λών φαμελιών. Σήμερα είναι σπά-
νιο πράμα, το αναζητάμε πολλές φο-
ρές κι άμα το βρούμε το ζητιανεύ-
ουμε «σάν να είναι παντεσπάνι».

Πρός Θεού μην ψάξετε σέ κανένα
λεξικό για να μάθετε τί πάει να
πεί «χαμοκούκι», διότι δέν θα τό-
βρετε γραμμένο, είναι απ' τις άγρα-
φες λέξεις.

Τό χαμοκούκι γινόταν από μπό-
μποτάλευρο, άνακατωμένο με κρύο
νερό (συνήθως) και χοντρό άλάτι.

Για να πετύχει ήθελε κι αυτό
την τέχνη του και την έπιστήμη
του.

'Η λιθαρένια (από πλακόπετρες)
γωνιά —διότι οι τοιμεντινίες τότε
σπάνιζαν— έπρεπε πρώτα - πρώτα
να καεί καλά με πουρναρόκλαρες
ή πουρναρόξυλα. "Επειτα από τό

καλό κάψιμο της γωνιάς άκολουθοϋ-
σε το καλό σάρωμά της και προπαν-
τός στο σημείο που θα άπύθωναν το
χαμοκούκι. Τό σάρωμα γινόταν με
μικρή λατσουδόσκουπα (λατσουδο-
σκουπάκι) ή με κανονικό σκουπάκι
όι πλουσιώτεροι και τέλος με φυση-
ματα έδιωχναν τελείως τη σάχτη
από τη γωνιά. Μετά το ανακάτωμα
των άνωτέρω υλικών που είπαμε
σέ κανένα κακάβι ή σκαφίδι έρι-
χναν το χαμοκούκι χωρίς ταψί ή

ναβά στή καμμένη γωνιά, το πλά-
θανε στρογγυλό κατά το δυνατόν,
το σκέπαζαν με κουτσοπόφυλλα ή
με φύλλα από καμπρολάχανο, το
καφάλιζαν με ξερολάτσουδο για να
μη σταχτωθεί και μετά το σκέπαζαν
με τη σπούρνη, που ήταν γύρω - γύ-
ρω στή γωνιά και το άφηναν για λί-
γη ώρα να ψηθεί. "Αν λάβαινε να
σταχτωθεί έλεγαν ότι είναι πυό νό-
στιμο. "Όταν υπολόγιζαν ότι ψηθή-
κε το έέχωναν προσεκτικά για να
μη σταχτωθεί πάνω και γύρω και το
τοποθετούσαν στο σοφρά.

Τό κάτω μέρος όπως ήταν φυσικό
έπαιρνε το σχήμα που είχαν οι πλά-
κες της γωνιάς. 'Αργότερα το χα-
μοκούκι το σκέπαζαν με τοίγκινες
γαστρούλες που είχαν κῶθρο κατσα-
ρό κι έτσι γλύτωναν το στάχτωμα.

'Ανασούκωναν κατά διαστήματα τις
γαστρούλες με το σίδερο (μασιά)
ή την τοιμπίδα και παρακολουθούσαν
καλύτερα το ψήσιμο και το ροδο-
κοκκίνισμα από τις έλατίσιες φλού-
δες ή τα γκριζόξυλα

Τό χαμοκούκι ζεστό τρωγότανε
με τυρί, βουστίνα ή θούτυρο από
καλοκαιρινές κοπανισές. γάλα, έ-
λιές, γλύνα ή με λάδι από τη Μα-
κρυνεία.

Τό χαμοκούκι με λάδι λεγότανε
«Μπούκα».

Τό χαμοκούκι το τσάκαγαν με τα
χέρια σέ άνάλογα κομμάτια, μαχαί-
ρι ή σουγιά δέν πολυχρησιμοποιού-
σαν.

"Ενα τέτοιο κομμάτι χαμοκούκι
έπαιρναν το πρωί στή μαρούδα τους
(σκολική μάλλινη σάκκα) τα δασκα-
λούδια και έφευγαν για το σχολείο,
να περάσουν μέχρι το γίωμα. Κου-
λούρια, σάντουιτς, τοίπες κ.λπ. ήταν
άγνωστα τότε. Οι μεγάλοι που πή-
γαιναν στα χωράφια και δώθε κείθε,
το δίπλωναν στήν μπόλια (πετοέτα
καρρών) και τώριχναν στο σακκού-
λι τους.

Τό χαμοκούκι το έφτιαχναν συνή-
θως ή για λόγους οικονομίας, γρή-
γορους, ή εύκολίας, όταν δέν προ-
λάβαιναν να άνεβατίσουν ψωμί.

Δέν έξρω αν το θυμήθηκα καλά,
κι αν έέχασα τίποτε να με συμπά-
θατε, έλπίζω όμως να το περιέγρα-
ψα κατά βάση σωστά και νόστιμα.

ΟΙ ΝΕΧΩΡΙΤΕΣ «ΠΕΣΟΝΤΕΣ»

● Συνέχεια από την 3η σελίδα

σών»: Δημήτριος 'Αθ. Πλάκας
(άδερφός του Καποκοϊιού). Σκο-
τώθηκε το 1886 στή μάχη της
Κούτρας στα Θεσσαλομακεδονικά
σύνορα.

2) Κάμποσοι στρατευμένοι Νεχωρί-
τες έχουν χάσει τη ζωή τους από
έπιδημίες ή άτυχήματα είτε σέ
καιρό πολέμου είτε σέ ήμέρες ει-
ρήνης, άλλ' αυτοί δε λογίζονται
ως πεσόντες. Πεσόντες δέν είναι
κι όσοι πέθαναν ως άνάπηροι ή
συνταξιούχοι στο σπιτάκι τους.

3) Στο έπίσημο Μνημείο πεσόντων
της Κοινότητας άναγράφονται και
Νεχωρίτες άσχετοι προς το στρά-
τευμα και τούς έθνικούς άγώνες.

ΔΗΜ. ΦΟΥΡΛΑΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ (του τραπεζιού)

ν'Εγώ στον 'Ηλιο όρκίστηκε, στ' 'Αστρί και στο Φεγγάρι,
ποτέ μη φάω, ποτέ μην πιώ, ποτέ μην τραγουδήσω.
Και τώρα για τούς φίλους μου, για τούς σταυραδεلفούς μου,
καλά θα φάω, καλά θα πιώ, καλά θα τραγουδήσω,
θα τραγουδήσω άγαλιανά για ν' άκουστώ μεγάλα.
—Γλεντάτε, φίλοι μ', το ντιουνιά, του χρόνου ποιάς το ξέρει
για ζιούμε, για πεθαίνουμε, για σ' άλλον τόπο πήμε.

Γύρισμα: "Αχ, ντιουνιά βασανισμένη,
δε σέ γλέντισα καμμένη.

Υ.Γ. Τό τραγούδι σέ γερο—Σαλτός, καλεσμένες στο
τραπέζι μας, Καθαρή Δευτέρα του 1963.

ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Πήραν τ' απόσκια στα ριζά κι ό ήλιος πάει να γείρει.
'Αϊκῶ κλαρίνα, άϊκῶ βιολιά, άϊκῶ βαρύ νταούλι.
Μές στον Κοτρώτσιο γίνεται μεγάλο πανηγύρι,
γλεντάν οι γυροχωριανοί κι οι Νεχωρίτες ούλοι.

Λεβέντης έέρνει το χορό, λεβέντικα χορεύει,
βεργολυγάει τη μέση του, χίλια τσαλμάκια κάνει.
—Γειά σου, χαρά σου, χορευτή! 'Ο κόσμος τόν παινεύει—
δολάρια, διπλοδόλαρα κερνάν οι «αμερικάνοι».

Δ.Φ.